2000-9-RE

CAUSA 2000-9-RE

Número de registre: 187-2000. Recurs d'empara

SENTÈNCIA DEL DIA 12 D'OCTUBRE DEL 2000

BOPA núm. 60, de 18 d'octubre del 2000

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional el dia 26 de maig del 2000 per la representació processal del Dr. André Faure, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra l'aute de data 27 de març del 2000 i contra l'aute de data 5 de maig del 2000, dictats pel president de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per haver-se pogut produir una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció reconegut a l'article 10 de la Constitució i atès que sol·licita al Tribunal Constitucional que dicti sentència "dient que la instrucció que ha de fer el Tribunal de Corts en aquesta causa no s'ha de limitar a esbrinar si el Ministre ha d'ésser o no inculpat o processat, sinó que la instrucció ha d'ésser feta de manera total i global sobre tota la causa, sobre tots els fets, sobre totes les persones immerses en la causa, procedint a fer tots els actes processals previstos en les normes que regeixen la instrucció i en general seguir el Codi de Procediment Penal, per a fer sorgir la realitat material i real dels fets en els què estan immerses les persones avui imputades i la resta de persones que puguin resultar tals, de manera que no serà fins a la fi de la instrucció total i global derivada de la noticia criminis que es pugui considerar closa la instrucció amb el procés o no de tots els implicats";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 53.3, 74, 88, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vista la Llei qualificada de la Justícia;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal de data 15 de juny del 2000;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional de data 12 de juliol del 2000, que va admetre a tràmit, el recurs d'empara interposat per la representació processal del Dr. André Faure;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el dia 21 de juliol del 2000 per la representació processal del Sr. Josep M. Goicoechea Utrillo, ministre de Salut i Benestar;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el dia 24 de juliol del 2000 per la representació processal de la Sra. R.M.C.;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el dia 24 de juliol del 2000 per la representació processal del Dr. André Faure;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el dia 25 de juliol del 2000 per la representació processal del Sr. M.C.T.;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el dia 27 de juliol del 2000 per la representació processal de la Sra. M. Assumpció Benito Vives;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les representacions processals de les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Josep López Burniol;

Antecedents

Primer

Arran d'un contagi de la malaltia de l'hepatitis C a un nombre de pacients de la Unitat de Diàlisi de l'Hospital Nostra Senyora de Meritxell, el 30 de juliol de 1999 el Ministeri Fiscal va presentar davant la Secció d'Instrucció de la Batllia una denúncia contra la Sra. M. Assumpció Benito Vives, directora general del Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (en endavant SAAS) i el Dr. André Faure, director de la Unitat de Diàlisi esmentada, per un presumpte delicte d'imprudència o de negligència professional.

Amb data 20 de setembre de 1999, la representació processal d'un dels pacients contagiats, el Sr. M.C.T. va presentar una querella criminal contra el Dr. André Faure, la Sra. M. Assumpció Benito Vives i el Sr. Josep M. Goicoechea Utrillo, ministre de Salut i Benestar, per un presumpte delicte major de lesions per negligència.

Amb data 11 d'octubre de 1999, la representació d'una altra pacient contagiada, la Sra. R.M.C., va presentar una querella criminal per un presumpte delicte major contra la integritat de les persones, contra tots els membres del Consell Directiu del SAAS, la Sra. M. Assumpció Benito Vives i el Dr. André Faure, i va demanar que la querella s'elevés al Tribunal de Corts atesa la condició de fur especial del Sr. Josep M. Goicoechea Utrillo, ministre de Salut i Benestar i president del Consell Directiu del SAAS.

Aquestes denúncies van ser incorporades al sumari núm. TC-140-2/99 incoat inicialment davant el batlle instructor.

Segon

Mitjançant providència de data 27 de setembre de 1999, atesa la condició de persona aforada del ministre de Salut i Benestar, el batlle instructor va acordar remetre la causa al Tribunal de Corts.

Amb data 28 de gener del 2000, el magistrat instructor de la causa, nomenat pel Tribunal de Corts,

va considerar que s'havia de limitar "a valorar l'actuació de l'esmentat M.I. Senyor en relació als fets d'autes doncs, sols en el cas d'apreciar-se indicis de criminalitat contra l'esmentat querellat, hauria de pronunciar-se sobre l'actuació dels altres querellats, no obstant no tenir la condició de persones no aforades, en virtut del principi d'unitat d'actuacions i de la vis atractiva del procediment especial establert en l'article 78 de la Llei Qualificada de la Justícia (...)". Com que el magistrat instructor no havia apreciat indicis de criminalitat contra el ministre esmentat va acordar "No donar lloc al processament del M.I. Sr. Josep Maria Goicoechea Utrillo i la devolució del Sumari a la Batllia per la continuació de la instrucció sumarial (...)".

Tercer

Amb data 4 de febrer del 2000, les representacions processals respectives del Sr. M.C.T. i de la Sra. R.M.C. van interposar recurs d'apel·lació, al qual es va adherir el Dr. André Faure, per considerar que l'aute del magistrat ponent del Tribunal de Corts s'havia dictat sense realitzar la instrucció del sumari; i mitjançant aute de data 18 de febrer del 2000 el president del Tribunal Superior de Justícia va acordar, per aplicació analògica de l'article 194 del nou Codi de procediment penal, remetre la causa al president de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

Quart

Amb data 27 de març del 2000, el president de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute en què acordava revocar l'aute contra el qual s'havia recorregut i retornar la causa al Tribunal de Corts precisant que abans de resoldre sobre el processament del Sr. Josep M. Goicoechea Utrillo, el magistrat instructor del Tribunal de Corts havia d'acordar "que es practiquessin les diligències sumarials que puguin interessar les parts o el Ministeri fiscal o que ex officio consideri necessàries, útils i pertinents per al millor coneixement de la noticia criminis, en quant a la persona aforada, resolent després el que procedeixi sobre el processament o exculpació de la citada autoritat".

Cinquè

Amb data 11 d'abril del 2000, la representació processal del Dr. André Faure va formular un incident de nul·litat d'actuacions davant la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia en què demanava l'anul·lació de l'aute de 27 de març del 2000 per vulneració de l'article 10 de la Constitució ja que, segons el seu parer, "la instrucció de la present causa penal ha d'ésser feta de manera total sobre totes les persones imputades i tots sobre els fets objecte dels autes practicant totes les diligències que interessin les parts que siguin pertinents, i totes les demés d'ofici, tot en aplicació del Codi de procediment penal mutatis mutandi per analogia".

Sisè

Mitjançant aute de data 5 de maig del 2000, el president de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va desestimar l'incident de nul·litat interposat per considerar entre altres punts que "(...) és certa l'afirmació del recurrent en el sentit que la instrucció sumarial no canvia de naturalesa pel fet que sigui practicada per un Batlle o Magistrat, qualsevol que sigui la seva categoria i Tribunal al que pertany. També ho és que si un dels processats en una causa penal és una persona aforada, sotmesa a un òrgan jurisdiccional de superior grau, la instrucció de la causa ha de ser feta per aquest òrgan competent per a enjudiciar a la persona aforada (...) el qual estendrà la seva jurisdicció a tot el fet delictiu i a totes les persones processades per ell." Ara bé, "(...) precisament del que es tracta és de la qüestió prèvia de si la persona aforada ha de ser inculpada judicialment ("processada") pels fets objecte de la causa. (...) Del sentit d'aquell pronunciament dependrà que el sumari (únic) hagi de ser instruït respecte de tots els processats pel M.I. Tribunal de Corts, o que la causa sigui retornada al Batlle instructor per a que la prossegueixi (com a sumari únic) respecte de les persones no protegides per especial aforament. Però el desenllaç d'aquella alternativa exigeix la prèvia resolució del Magistrat instructor, una vegada que practiqui les diligències sumarials necessàries, com s'ordena en l'Aute d'aquesta Sala recorregut".

Setè

Amb data 26 de maig del 2000, la representació processal del Dr. André Faure va interposar recurs d'empara davant aquest Tribunal en què manifestava que "La figura processal de la "instrucció de sumari" té una sola i unívoca naturalesa tant conceptual com formal (...). No canvia de naturalesa pel fet que sigui practicada per un o altre Magistrat o Batlle, pertanyent respectivament al Tribunal de Corts o a la secció d'instrucció de la Batllia. (...). Per consegüent donar al Tribunal de Corts, òrgan instructor del sumari una funció reductora, reduïda, limitada i parcial diferent de la que la Llei preveu per la fase d'instrucció, constitueix una vulneració al dret al procés degut". Així mateix, considera que "L'atribució de la competència per a instruir sumari de la causa no té per únic objecte el limitar la continència de la instrucció per a determinar si l'aforat ha d'ésser o no processat, i per consegüent per a establir si el Tribunal de Corts ha de mantenir la competència inicialment atribuïda en virtut de la presència de la persona aforada, sinó que té per objecte el instruir tota la causa, després de qual instrucció i a resultes de la mateixa apareixerà com a part del total resultat que es desprengui del "judici d'acusació" si la imputació de la persona aforada es justificada i deriva o no en processament" i afegeix que "Es pot dir, segons el Codi de Procediment Penal (...) que els termes "processament i processat", són sinònims de "inculpació i inculpat" i que per consegüent, l'inculpació i el processament són el darrer dels estadis en què un subjecte passiu es pot trobar després de i a l'acabar la instrucció del sumari. Més enllà del sentit de la sinonimia entre els dos termes, "processat i inculpat", és clar que el Tribunal de Corts té com a competència funcional el decidir una de les dues coses o les dues".

A més considera que “Procedint a instruir el sumari global (...) potser resultarà que els fets que vagin resultant averats vagin a favor o en contra de la inculpació o de l’exculpació d’uns o altres. Però per això s’ha d’arribar a la fi del sumari” i que “A banda de l’interès que té la societat en fer sorgir la veritat i perseguir a tot responsable, el coimputat Dr. Faure vol poder beneficiar (el mot és perfectament aplicable) de l’eventual inculpació del Ministre perquè aquesta inculpació li pot suposar fer desaparèixer i en tot cas compartir o fer disminuir la meva pròpia eventual inculpació (i eventual condemna) tant en el penal com en el civil”.

Per acabar la representació processal del recurrent considera que “Utilitzar per l’aforat una situació simplificada i privilegiada amb una finalitat pròpia, selectiva i individual per a ell, és vulnerador del principi d’igualtat (que és principi fonamental en matèria d’administració de justícia i és subsumit en el dret al procés degut) respecte als demés imputats”. També al·lega la vulneració del principi de seguretat jurídica per considerar que “(...) en el cas possible que la instrucció que farà el Batlle arribés en un moment donat a posar de manifest fets que puguin tornar a provocar la imputació de l’aforat, s’haurà de tornar a inhibir el Batlle per a tornar a “elevar” la instrucció cap al Tribunal de Corts, sense ni tant sols la possibilitat d’un vaivé indegut, (contrari a la seguretat jurídica i al propi dret ”al procés degut”) per la raó que el Tribunal de Corts superior en apel·lació penal del Jutge d’Instrucció ja hauria prèviament decidit que no hi ha lloc a inculpar”.

La representació processal del recurrent sol·licita al Tribunal Constitucional que acordi que “(...) la instrucció que ha de fer el Tribunal de Corts en aquesta causa no s’ha de limitar a esbrinar si el Ministre ha d’ésser o no inculpat o processat, sinó que la instrucció ha d’ésser feta de manera total i global sobre tota la causa, sobre tots els fets, sobre totes les persones immerses en la causa, procedint a fer tots els actes processals previstos en les normes que regeixen la instrucció i en general seguir el Codi de Procediment Penal, per a fer sorgir la realitat material i real dels fets en els què estan immerses les persones avui imputades i la resta de persones que puguin resultar tals, de manera que no serà fins a la fi de la instrucció total i global derivada de la noticia criminis que es pugui considerar closa la instrucció amb el procés o no de tots els implicats”.

Vuitè

Amb data 15 de juny del 2000, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què manifestava que “La resolució impugnada no tan sols no lesiona el dret al procés degut sinó que pel contrari aplica les normes de procediment vigent” i “atorga al recurrent totes les possibilitats d’al·legar i provar la possible implicació delictiva, en el seu cas, del M.I. Sr. Josep Ma. Goicoechea Utrillo, sense que es pugui admetre la pretensió del recurrent de que es mantingui durant tota la instrucció la inculpació de la persona aforada, malgrat que de les diligències practicades no se’n deriven indicis de criminalitat contra ell mateix.” El Ministeri Fiscal també considera que “Difícilment es pot compaginar la tesi del recurrent de que l’Aute de processament suposa la culminació de la fase instructòria, amb el contingut de la nostra Llei processal, que en el seu article 29 obliga el Batlle de Guàrdia a dictar Aute de processament en un termini de 24 hores a partir del lliurament del detingut. L’Aute de processament compleix en el nostre ordenament jurídic la funció d’ésser el primer acte d’inculpació

judicial, sense que el mateix coincideixi necessàriament amb la culminació de la fase instructòria".

Així mateix, el Ministeri Fiscal entén que el recurrent no exposa en què ha consistit la indefensió provocada pels autes de la Sala Penal que han estat objecte de recurs.

Finalment, considera que de l'escrit de recurs d'empara es desprèn que es fonamenta en una possible indefensió futura "derivada de la hipòtesi que després de practicades les noves diligències sumarials, el Magistrat instructor del Tribunal de Corts no aprecií indicis de criminalitat contra la persona aforada" i recorda que "El recurs d'empara s'ha d'interposar en front d'una lesió actual del dret fonamental a la jurisdicció, no podent-se sustentar en un futur a resultes de la resolució impugnada" i que aquesta lesió ha de ser prèviament al·legada davant els òrgans de la jurisdicció ordinària a través de tots els mitjans i recursos que la legislació estableixi i, només un cop esgotada sense èxit aquesta via, pot acudir al Tribunal Constitucional en defensa del seu dret.

El Ministeri Fiscal sol·licita la inadmissió a tràmit de la demanda esmentada per falta manifesta de contingut constitucional de la infracció denunciada, i per no haver-se esgotat la via jurisdiccional ordinària prèvia a la interposició del recurs d'empara.

Novè

Amb data 12 de juliol del 2000, el Ple del Tribunal Constitucional va dictar un aute pel qual admetia a tràmit, amb efectes suspensius, el recurs d'empara 2000-9-RE i, mitjançant providència de la mateixa data, es va trametre la causa a les parts perquè formulessin les al·legacions corresponents.

Desè

Amb data 21 de juliol del 2000, la representació processal del Sr. Josep M. Goicoechea Utrillo, ministre de Salut i Benestar va presentar un escrit d'al·legacions en què s'adheria al contingut de l'informe del Ministeri Fiscal citat i afirmava que "(...) Si no es troben indicis de responsabilitat penal contra el Ministre que en aquest cas ha estat imputat, com fins ara no s'han trobat, no es podrà admetre la querella criminal contra aquest Ministre que quedarà fora de la causa i, òbviament, fora de la instrucció sumarial. Altrament, la instrucció, no quedant ja imputada cap persona aforada, correspondrà al Batlle". I afegeix que "Malgrat no sigui de l'interès i de la conveniència del sol·licitant d'empara, afortunadament, la forma en què s'ha de portar a terme la instrucció d'un sumari en el que, com en aquest cas es troba implicada una persona aforada, ve determinada i fixada per Llei, i la Llei, segons ha quedat prèviament especificat, determina que la querella s'admet

o es rebutja en quant a la persona afectada en funció de si existeixen o no indicis racionals de la seva responsabilitat criminal. El que pretén la representació lletrada del Dr. Faure sí que constituiria una autèntica vulneració del dret a un procés degut, doncs la fase d'instrucció de la causa no pot quedar al caprici o a l'arbitri d'una de les parts querellades per motius subjectius i interessats en compartir responsabilitats. (...) Evidentment, en aquest cas, no és en absolut necessari instruir la totalitat de la causa per a poder apreciar si el procediment ha de dirigir-se contra el M.I. Ministre de Salut i Benestar, sinó que és suficient, i respecta el contingut del dret a un procés degut, la pràctica d'aquelles diligències congruents a determinar si hi ha o no fonament per al processament de dit Ministre".

Pel que fa a la pretesa vulneració del principi d'igualtat, a banda de considerar que la seva ubicació en la Constitució el deixa al marge de la protecció del recurs d'empara, aquesta part manifesta que "(...) l'aforament no és pas un privilegi que s'ha conferit al Sr. Josep Maria Goicoechea Utrillo per beneficiar-lo a ell personalment front al Sr. André Faure, sinó que garanteix la funció pública que aquest Ministre exerceix reforçant les garanties del procés penal, reforçament que implica, entre altres coses, un diferent òrgan d'instrucció si la persona aforada és inculpada i, en qualsevol cas, un reforçament del que també el Sr. André Faure en resultaria beneficiat i en cap cas perjudicat" i remarca que el principi d'igualtat s'ha d'entendre com el tractament desigual de situacions desiguals.

Pel que fa a la pretesa vulneració del principi de seguretat jurídica, la representació processal del Sr. Josep M. Goicoechea Utrillo considera igualment que per la seva ubicació en la Constitució, no gaudeix de protecció per mitjà del recurs d'empara. Tot i això, afegeix que el recurrent "fa referència a una situació hipotètica i futura, essent el recurs plantejat, a més de formalment indegut, prematur i precipitat".

Finalment, aquesta part sol·licita al Tribunal Constitucional que desestimi el recurs interposat.

Onzè

Amb data 24 de juliol del 2000, la representació processal de la Sra. R.M.C. va presentar un escrit d'al·legacions en què s'adheria al recurs d'empara en tots els seus punts, utilitzava els mateixos raonaments i en feia un breu resum. Aquesta part, també manifesta que no comparteix l'informe realitzat pel Ministeri Fiscal, els arguments del qual han quedat desvirtuats per la providència de data 30 de juny del 2000, dictada pel Tribunal de Corts mitjançant la qual s'acorda "la pràctica d'una sèrie de proves documentals proposades per aquesta defensa així com també proposades per la defensa de l'altre perjudicat. No obstant, la referida providència no acorda practicar totes les diligències sinó solament una part de les que les defenses dels perjudicats han sol·licitat".

Aquesta part sol·licita al Tribunal Constitucional que dicti sentència estimant el recurs d'empara en tots els seus punts.

Dotzè

Amb data 24 de juliol del 2000, la representació processal del Dr. André Faure va presentar un escrit d'al·legacions en què reproduïa les al·legacions contingudes en l'escrit de recurs d'empara i mitjançant el qual contestava l'informe del Ministeri Fiscal. La representació processal del recurrent considera que "(...) no solament el resultat de l'Aute no ha estat el de donar al recurrent (...) totes les possibilitats a al·legar i provar, sinó que havent aquesta part demanat al Magistrat Instructor del Tribunal de Corts unes proves complertes (...), aquest ha denegat quasi totes i decideix practicar-ne només tres (...)".

Així mateix, considera que el Ministeri Fiscal incorre en el vici de raciocini conegut per petició de principi quan afirma que de la instrucció practicada no es desprenen indicis de criminalitat, "puix precisament els indicis de criminalitat només poden aparèixer (o no aparèixer) si es fa tota la instrucció sobre tota la causa, sobre tots els fets". També incorre en un altre vici de raciocini conegut per sol·licitació de text en relació amb l'article 29 del Codi de procediment penal, ja que la seva finalitat "no és pas doctrinal en el sentit que es pugui extreure del seu contingut que l'Aute de processament ha de fer-se en 24 hores com pretén de manera dialècticament abusiva el Ministeri Fiscal, sinó que en cas de detenció aquesta no pot ser superior a 24 hores, si no hi ha processament".

També considera que aquesta part ha expressat en què consisteix la indefensió al·legada "en el fet que no s'investigui: les accions, omissions del coimputat Ministre del Govern, que poden comportar la inculpació del mateix, i la correlativa exculpació total o parcial del Dr. Faure. Nogensmenys".

Per acabar, nega que la vulneració que produeix indefensió sigui futura "sinó que és ben real i actual, ja que és ara que el magistrat Ponent del Tribunal de Corts i la Sala Penal del Tribunal Superior estan dient, afirmant i aplicant la decisió de limitar la investigació de la voluntat material i real de tota la causa dirigint-la a una sola finalitat".

Tretzè

Amb data 25 de juliol del 2000, la representació processal del Sr. M.C.T. va presentar un escrit d'al·legacions en què exposava que "s'identifica amb les pretensions que la representació del Dr.

Faure, coincidint en entendre transgredida la norma procedimental aplicable als autes de la causa que s'enjudícia davant el Tribunal de Corts" i considerava que "veritablement el que pertoca és efectuar per part del Tribunal de Corts (...) una investigació amb unitat de causa que permeti dilucidar les diferents responsabilitats dels imputats. (...) No podem compartir el criteri del Ministeri Fiscal quan es refereix a que només procedirà la instrucció contra la persona aforada si de resultes de les diligències practicades, n'apareixen proves de la seva culpabilitat. Entenem que justament la instrucció procedeix amb la finalitat d'assolir proves de la culpabilitat dels imputats. Un cop provada aquesta culpabilitat i almenys contrets els indicis racionals de criminalitat, el que pertoca per coherència, és el necessari processament dels imputats. Així explicat s'entén la instrucció com un mitjà i no com una decisió (...)".

La representació processal d'aquesta part remarca que d'acord amb les disposicions de l'article 53.3 de la Constitució correspon decidir sobre el processament o no processament de l'inculpat al Tribunal de Corts en ple i no al magistrat instructor del Tribunal esmentat; per tant, considera que l'aute de 28 de gener del 2000, dictat pel magistrat instructor del Tribunal de Corts, ha de ser declarat nul. Així mateix, considera que la decisió de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia esdevindria nul·la perquè "recull (...) que abans de resoldre sobre el processament" el magistrat instructor ha d'acordar que es practiquin les diligències sumarials demanades, i el Tribunal Superior de Justícia no pot facultar el magistrat instructor, "doncs per disposició de la Constitució del Principat d'Andorra, aquesta decisió únicament pertoca al ple del Tribunal de Corts".

Així doncs, aquesta part planteja la contradicció que existeix entre l'article 53.3 de la Constitució i les disposicions de l'article 78 de la Llei qualificada de la Justícia, que estableixen que les diligències prèvies, processament i instrucció sumarial quedaran a càrrec d'un magistrat instructor del Tribunal de Corts, per consegüent, aquesta part "denota una clara inconstitucionalitat del precepte contingut en l'article 78 de la Llei qualificada de la Justícia".

Pel que fa a les preteses vulneracions dels principis d'igualtat i de seguretat jurídica, la representació processal del Sr. M.C.T. considera que pot tenir base i fonament si s'entén que la intervenció del magistrat instructor del Tribunal de Corts i del Ple del Tribunal esmentat és "un reforçament de la condició de les persones aforades, esdevenint finalment una protecció reforçada de les referides institucions".

Catorzè

Amb data 27 de juliol del 2000, la representació processal de la Sra. M. Assumpció Benito Vives, va presentar un escrit d'al·legacions mitjançant el qual s'oposava "rodonament a les pretensions exercitades pel recurrent en empara, tot subscrivint els arguments de la resolució impugnada i de l'Aute de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra de 27 de març de 2000, que aquí dono per reproduïts, i les manifestacions realitzades pel Ministeri Fiscal en el seu escrit de data 14

de juny de 2000” i considerava que no hi havia lloc a l’atorgament de l’empara constitucional demanada.

Quinzè

Amb data 19 de setembre del 2000, les representacions processals respectives del Sr. Josep M. Goicoechea Utrillo, de la Sra. R.M.C., de la Sra. M. Assumpció Benito Vives i del Dr. André Faure, i amb data 20 de setembre del 2000, el Ministeri Fiscal i la representació processal del Sr. M.C.T., formulen escrits de conclusions en què reiteren substancialment tot allò que fou al·legat i argumentat en els escrits precedents presentats davant el Tribunal Constitucional.

Fonaments jurídics

Primer

La qüestió que ha de resoldre aquest Tribunal és si l’atribució de la competència -en el cas actual- al Tribunal de Corts, per instruir el sumari de la causa, té per objecte:

- limitar la continència de la instrucció per determinar si l’aforat ha de ser processat o no, i per consegüent, per establir si el Tribunal de Corts ha de mantenir la competència inicialment atribuïda en virtut de la presència de la persona aforada;

- o instruir tota la causa, després de la qual, com a conseqüència, apareixerà -com una part del resultat total- si la imputació de la persona aforada està justificada i deriva o no en processament, amb el benentès que, en aquest cas, els termes “processament i processat”, s’han de prendre com a sinònims d’ “inculpació i inculpat”, i que, per consegüent, la inculpació i el processament són el darrer dels estadis en què un subjecte passiu es pot trobar un cop acabada la instrucció del sumari.

Aquesta opció no és intranscendent, per tal com –si es procedeix a instruir el sumari global- pot resultar que els fets que resultin adverats vagin a favor o en contra de la inculpació o de l’exculpació d’uns o altres imputats, fet que significa que –amb independència de l’interès que té sempre la societat a fer sorgir la veritat i perseguir tot responsable d’actes delictius- els coimputats poden tal vegada veure modalitzada la seva inculpació eventual per la de l’aforat, perquè aquesta inculpació els pot suposar que desaparegui la seva, o que sigui diferent, al seu dia, la seva condemna eventual, tant penal com civil.

D’altra banda, el fet d’utilitzar una situació simplificada i privilegiada amb una finalitat pròpia, selectiva i individual per a l’aforat podria vulnerar el principi d’igualtat (que és un principi fonamental en matèria d’administració de justícia i està subsumit en el dret al procés degut) respecte a la resta d’imputats. Per contra, davant d’aquesta postura, la instrucció que no es limités a esbrinar si l’aforat ha de ser o no inculpat o processat, sinó que verifiqués de manera total i global sobre tota la causa, sobre tots els fets i sobre totes les persones implicades en la causa, podria contribuir a fer sorgir la realitat material i real dels fets en què estan immergides les persones avui imputades i la resta de persones que puguin esdevenir-ne.

Segon

Els arguments a favor de la tesi limitativa de la continència de la instrucció per determinar si l’aforat ha de ser o no processat, són que:

- la resolució impugnada no tan sols no lesiona el dret al procés degut sinó que al contrari aplica les normes de procediment vigent, i atorga al recurrent totes les possibilitats d’al·legar i provar la possible implicació delictiva de l’aforat, sense que es pugui admetre la pretensió del recurrent que es mantingui durant tota la instrucció la inculpació de la persona aforada, malgrat que de les diligències practicades no es deriven indicis de criminalitat contra ella;

- difícilment es pot compaginar la tesi del recurrent que l’aute de processament suposa la culminació de la fase instructòria, amb el contingut de la Llei processal que, en l’article 29 obliga el batlle de guàrdia a dictar aute de processament en un termini de 24 hores a partir del lliurament del detingut; l’aute de processament compliria així, en el ordenament jurídic andorrà, la funció de ser el primer acte d’inculpació judicial, sense que hagi de coincidir necessàriament amb la culminació de la fase instructòria;

- la demanda d’empara es fonamenta en una possible indefensió futura derivada de la hipòtesi que després de practicades les noves diligències sumarials, el magistrat instructor del Tribunal de Corts no aprecií indicis de criminalitat contra la persona aforada, mentre que el recurs d’empara s’ha d’interposar davant d’una lesió actual del dret fonamental a la jurisdicció, però no es pot sustentar en un futur a resultes de la resolució impugnada.

- el que pretén la demanda d’empara sí que constituiria una autèntica vulneració del dret a un procés degut, ja que la fase d’instrucció de la causa no pot quedar al caprici o a l’arbitri d’una de les parts querellades per motius subjectius i interessats a compartir responsabilitats; així, en aquest cas, no és en absolut necessari instruir la totalitat de la causa per poder apreciar si el procediment ha de dirigir-se contra l’aforat, sinó que és suficient, i respecta el contingut del dret a un procés degut, la pràctica de les diligències congruents per determinar si hi ha o no hi ha fonament per al processament del dit ministre;

- l'aforament no és pas un privilegi conferit per beneficiar personalment a l'aforat, sinó que garanteix la funció pública que l'aforat exerceix i reforça les garanties del procés penal, un reforçament que implica, entre altres coses, un òrgan d'instrucció diferent si la persona aforada és inculpada i, en qualsevol cas, un reforçament del qual també resultaria beneficiat el demandant que en cap cas resultaria perjudicat.

Tercer

Però, davant d'aquests arguments sens dubte respectables, s'aixeca el principi d'igualtat processal, que aplicat als delictes connexos provoca unes conseqüències que cal examinar. En efecte, els delictes connexos impliquen necessàriament o bé l'existència d'un sol fet complex amb diversos subjectes, o bé diversos fets lligats entre si per una mateixa finalitat delictiva i que són també imputables a diversos subjectes. Doncs bé, tant en un cas com en l'altre, aquests **delictes connexos** comporten sempre una **interdependència funcional**, és a dir, estan lligats per vincles de dependència mútua, que fan que els seus respectius efectes depenguin recíprocament els uns dels altres. Conseqüentment, aquesta interdependència funcional arrossega necessàriament una **interrelació causal**, que no significa que tots els delictes connexos responguin a la mateixa causa, però sí que les seves causes respectives estan mútuament condicionades, raó per la qual la seva valoració ha de ser conjunta, sense que pugui desintegrar-se en compartiments estancs, per raons tècniques malenteses de caràcter estrictament procedimental.

Quart

Per tant, la valoració de les conductes dels presumptes autors d'uns delictes connexos ha d'efectuar-se conjuntament, per tal d'evitar que la seva consideració aïllada redundi en detriment de la justícia material, que exigeix l'examen detallat de les actuacions respectives dels coimputats, per esbrinar en quina mesura els seus actes estan recíprocament condicionats, de quina forma una acció és conseqüència de l'altra, i fins a quin punt sense l'actuació d'un dels coimputats no hauria estat possible la de l'altre. En poques paraules, tan sols una valoració conjunta de la conducta de tots els coimputats pot permetre una gradació correcta de les responsabilitats de tots ells. Si no es fa així, si es donava lloc a l'exculpació eventual de l'aforat en base a una instrucció parcial exclusivament dirigida a la seva persona, implicaria una vulneració efectiva del principi de seguretat jurídica.

Cinquè

No obstant això, la conclusió que es deriva dels fonaments precedents no significa, en cap cas, que

s'hagi de seguir la totalitat de la causa –fins a la sentència- davant el Tribunal de Corts; sinó que, ben al contrari, tan sols implica que el Tribunal de Corts no s'ha de limitar a esbrinar exclusivament si l'aforat ha de ser inculpat o no inculpat o processat o no processat, sinó que la indagació del Tribunal s'ha de realitzar globalment sobre la conducta de totes les persones implicades en els fets, de tal manera que ha de decidir també el que estimi procedent sobre la inculpació o el processament respectius i personals de cada una d'aquestes persones. I després que el Tribunal de Corts hagi decidit sobre aquest punt, la causa haurà de seguir davant la jurisdicció del Tribunal que sigui competent conforme a dret, a resultes de la decisió adoptada pel mateix Tribunal de Corts.

Sisè

Per acabar, el Tribunal Constitucional creu convenient assenyalar que l'al·legació continguda en l'escrit de la representació processal del Sr. M.C.T., d'acord amb la qual es planteja la contradicció que existeix entre l'article 53.3 de la Constitució i les disposicions de l'article 78 de la Llei qualificada de la Justícia, es troba fora de l'objecte propi del recurs d'empara. El Tribunal Constitucional ha de constrènyer-se objectivament, en la seva sentència, a decidir la qüestió objecte directe del recurs d'empara, sense efectuar cap pronunciament incidental sobre la constitucionalitat de la Llei esmentada. Això no obstant, les parts afectades poden plantejar aquesta qüestió en el decurs del procediment oportú.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Estimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Dr. André Faure per vulneració del dret a la igualtat, subsumit en el dret al procés degut, i per vulneració del principi de seguretat jurídica.

Segon

Retrotraure les actuacions processals, a fi que el Tribunal de Corts no es limiti a esbrinar tan sols si l'aforat ha de ser o no inculpat o processat, sinó que ha d'indagar globalment la conducta de totes les persones implicades en els fets, de manera que el Tribunal esmentat ha de decidir també el que estimi procedent sobre la inculpació o el processament respectius i personals de cada una d'aquestes persones a fi que, un cop el Tribunal de Corts hagi decidit sobre aquest punt, segueixi la causa davant la jurisdicció del tribunal que sigui competent conforme a dret, a resultes de la decisió adoptada pel mateix Tribunal de Corts.

Tercer

Publicar aquesta sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a les representacions processals de les parts, al Ministeri Fiscal, al president del Tribunal Superior de Justícia, al president del Tribunal de Corts i al president de la Batllia, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 12 d'octubre del 2000.

Pere Vilanova Trias

Joan Josep López Burniol

President

Vicepresident

Philippe Ardant

Miguel Ángel Aparicio Pérez

Magistrat

Magistrat